

הבית והעלייה פרק עשירי בבא מציעא ק"ו.

עין משפט
גד מצוה

א ה ב מ"י פ"ה מהל' שכתוב ה' ח סמג ע"ן פ"ט ט"ו ע"מ ס"י ש"י ספ"י י"ז:
 ג ו מ"י ש"ס ט"ו ע"ש ספ"י י"ז:
 ד ז מ"י פ"י מהל' שכתוב ה' ח סמג ע"ן פ"ט ט"ו ע"מ ס"י ש"י ספ"י י"ז:
 ח ה מ"י ש"ס ה' ה ט"ו ע"ש ספ"י י"ז:
 ט ו מ"י ש"ס ה' ז סמג ע"ש ט"ו ע"ש ספ"י י"ז:
 י ז מ"י פ"ו מהל' שכתוב ה' ד סמג ע"ן פ"ט ט"ו ע"ש ס"י ש"י ספ"י י"ז:
 א ו ע"ין מ"ש מ"ש מ"ש מ"ש כפ"ד מהל' שכתוב ה' ח: י"א ח מ"י פ"י מהל' שכתוב ה' ח סמג ע"ן פ"ט ט"ו ע"ש ס"י ש"י ספ"י י"ז:
 י"ב ט מ"י ש"ס ה' ו ט"ו ע"ש ספ"י י"ז:
 י"ג י"ז מ"י ש"ס ה' ג סמג ע"ש ט"ו ע"ש ס"י ש"י קס"ד ספ"י י"ז:

תורה אור השלם
 1 ו'וסף הורד מצ"קיה ו'קצה פופ"ר ס"ס פ"רעה שר הפ"ב"ח איש מצ"י מ"ד ה'שמעאלים א"קר הורדו ע"מ: בראשית ל"ט א

לענין רש"י
 קליד"ש [קליד"ש].
 רשות גרים, מחצלות.
 פלנ"ש [פלנ"ש].
 קרשים.
 קליד"ש [קליד"ש].
 יתרו, קרסולים.

איפחית תחתונה מהו למידר בעליינה. וא"ת אי דלמנר ליה עלייה שמתח עלייה זו איני משכיר לך פשיטא שידור בעליינה ששיעבד לו ואי אמר שעל גבי בית זה איני משכיר לך פשיטא שלא יכול לסלקו לינך לעליינה וי"ל דלעולם דא"ל שעל גבי בית זה איני משכיר לך ומספקא ליה דלמנר עלייה עליינה נמי היא בכלל בית והא דא"ל שעל גבי בית זה משום דעיקר הבית היא למטה ולא על גב דמוכר את הבית לא מכר את העלייה לענין שיעבוד זה מיהא הוי בכלל בית:

רבי יהודה אומר אף הדר בתוך ש"ל חבירו צריך להעלות לו שבר. מה שפירש בקונטרס דאס אין נותן לו שכר ממיחו כרצית אין נראה לר"י דמה רצית שישן הכא דלא הלווהו כלום שהרי אס הבית נשקף לא היה נותן לו יציאותיו וגם אין אנו נריינין לטעם דרצית שהרי טעמו הוא משום דזה נהנה וזה חסר כדמפרש בגמרא:

וי"שב בבית עד שיתן לו יציאותיו פ"י בקונטרס דטעמא משום דהשתא לא נהנה דהרי עלייתו מוכנת לו וקשה דהא נהנה הוא שאין נריך לעלות ונראה דגרס ומקרה את העלייה ויושב בזמנה פ"י בעלי"ו ולא יימא לבעה"ז כיננס בתוכו עד שיתן לו יציאותיו: בשלשה

התחתון מתקן וסימן ויוסף הורד מצרימה לימא ר' חייא בר אבא ורבי אלעי בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן קמיפולגי למאן דאמר העליון מתקן קסבר על המזיק להרחיק את עצמו מן הניזק ומאן דאמר תחתון מתקן קסבר העל הניזק להרחיק את עצמו מן המזיק ותיסברא רבי יוסי ורבנן לענין נוקין פליגי והא איפכא שמעינן להו דתנן מרחיקין את האילן בין הבור עשירים וחמש אמה ובחורב ובשקמה חמשים אמה בין מלמעלה בין מן הצד אם הבור קדם קוצץ ונותן דמים אם האילן קדם לא יקוצץ שם פסק זה קדם אם הבור לא יקוצץ רבי יוסי אומר יאע"פ שהבור יקדמת לאילן לא יקוצץ שזה חופר בתוך שלו וזה נוטע בתוך שלו אלמא ר' יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו ורבנן סברי על המזיק להרחיק את עצמו אלא אי איכא למימר (א) פליגי בפלוגתא דר' יוסי ורבנן דהתם קמיפולגי ורבי יוסי ורבנן דהכא במאי פליגי בחווק תקרה קמפלגי רבנן סברי ימעויבה אחזוקי תקרה הוא ואחזוקי תקרה על התחתון בעי לאחזוקי ורבי יוסי סבר מעויבה אשוויי גומות הוא ואשוויי גומות על העליון לאשוויי איני והאמר רב אשי כי הוינא בי רב כהנא הוה אמרינן מודה רבי יוסי בגירי דיליה דפססקי מיא והדר נפלי: **מתני'** הבית והעלייה של שנים שנפלו אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות הרי בעל העלייה בונה את הבית ודר בתוכה עד שיתן לו את יציאותיו ר' יהודה אומר אף זה דר בתוך של חבירו צריך להעלות לו שכר אלא בעל העלייה בונה את הבית ואת העלייה (ב) מקרה את העליינה ויושב בבית עד שיתן לו את יציאותיו: גמ'

לכדו הוא דר. ובעל הבית יוכל מציתו בעל כרחו: דרך גגין. לעלות מבחוץ דרך סולם הקצוע לכניסת פתח העלייה ויכנס לעלייה הנפתח ומשם ירד לבית בקולם: עלייה קצילה עילויא. לעלות דרך סולם וליכנס לפתח ולדור למעלה אצל טורח של עלייה

וירדה לא קצילה עלי: שתי עליות זו על גב זו מהו. והגמרא מפרש לבעיה ואיל: איפחית (א) עלייה עליונה. והוא שכר העליינה פשוט לי דדר בתחתונה דק"ש דהא עדיפא ליה: אלא איפחית תחתונה. והוא שכר את התחתונה מהו דנידחיה משכיר אצל העליינה או נכוף את המשכיר וידור עמו בצית: **חידא עלייה**. מעלה: קנינים ופנאים. מעשה תקרה כעין מחללות שקורין קליד"ש: **וסטיני אמר ריש לקיש**. שם חסס תלמידו של ריש לקיש: **נומין**. פלנ"ש זלע"ו מנסרים של ארז: **איפחית מעויבה**. והתקרה קיימת אלא שהמים שותמין ויורדין דרך הפתחים הוו. ולאו שוכר ומשכיר הוו אלא בית של זה והעלייה של זה: **ויוסף הורד**. תרגומו אימתת. ר' חילא ז"ר יוסי אמר תחתון וכו': **בפלוגתא דר' יוסי ורבנן**. דמתניתין דס"ד דהא דקאמר ר' יוסי העליון נותן את המעויבה כדי שלא יזיקו מימיו את התחתון הוא דקסבר על המזיק להרחיק את עצמו והתחתון נותן תקרה שסרי השכיר לו מקום לגור ות"ק סבר על הניזק להרחיק את עצמו הלכך מעויבה נמי על התחתון לעכב המים שלא ירדו עליו: **ופיפברא דרבי יוסי ורבנן**. דהכא כהזיקא דמתקן פליגי ומעויבה זו לעכב המים ובשיל נוקי התחתון: **איפכא שמעינן להו**. דר' יוסי סבר על הניזק להרחיק את עצמו: **הבור**. שהשקשן מתפשטין ונוקצין ככותלי הבור ומחלידין את הקרקע והכתלים נופלים: **חרוב ושקמה**. יש להן שרשין ימירין וארוינין משאר אילנות: **זין מלמעלה**. זין שהאילן נמוך מן הבור שרקקעית הבור למעלה משרשי האילן שהאילן נטוע בצקעה והבור צה והתם מפרש מפני שמחלידין את הקרקע ומעלין עפר ומקלקלין קרקעיתו של צור: **מן הלד**. ששניהם צקרקע השוה: **וגוסן דמים**. בעל הבור לבעל האילן: **אלא אי איכא למימר דפליגי**. אס יש לתלות פלוגתא דהנך אמוראי דלעיל בפלוגתא דתנאי: **בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן דהתם הוא דפליגי**. מ"ד

(א) גבי דפליגי בפלוגתא: (ב) במשנה ובמקרה את העלייה ויושב צית: (ג) רש"י ד"ה איפחית עליונה והוא שכר עילוי עליונה ומקבל מעויבה: (ד) ד"ה אמר ר' יהודה וכו' בעל העלייה זו כהווי חור ומקבל מעויבה מזה הורה ליה שהוא דר בתוך שלו ואי נמי זה לא חסר דהא כהווי הכי לא הוי בני לה איהו זה מיהא נהנה שאלולי בית זה כלי"ו:

מוסף רש"י

עשרים וחמש אמה. ק' שיערו שהשקשין משכין והולכין ומקלקלין את סתלי הבור (ב"ב י"ח). ובחורב ובשקמה. שרשיהם מרובים (שם כ"ה). בין מלמעלה. שאלת מן מלמעלה נבונה שיטע הר יאסני כשפולג בין מן הצד. צקרקע שיה (שם). ונותן דמים. דמין דנרשית טעם שאינו מן עד זמן גדול לא יחיהו חמשים לקון כלל דמים בשיל הויקא דחיד (שם). בגירי דיליה. תנאים כהאס לו מיד גופו של בעל הבית ממש (שם ב"ב). הבית והעלייה של שנים. צת של זה והעלייה שעל גבה הוא של אחר (ב"ב פ"ג). עד שיתן לו את יציאותיו. מה שהולא על הבית (שם).

על העליון לתקן כרצונו ומ"ד על התחתון כרצו יוסי: **בחזוקי תקרה**. וכשאין התחתון נועק שאינו חס למימיו אלא העליון נועק ואומר כשאני דורך על הנסרים הם מנענעים ואני דואג שמה תהפך אחד מהן תחתיו או תשטט מן הקורה ואפול: **חזוקי תקרה הוא**. מאחר שהוא טוח צטיע אין הנסרים נדין ממקומן: **אשוויי גומות הוא**. דחזוקי תקרה סגי ליה צימדות שקורין קציל"ש זלע"ו: **אינו והאמר רב אשי וכו'**. אדרבי חייא בר יוסי פריך דלמנר על התחתון לתקן ואוקימנא כרבי יוסי והא מודה רבי יוסי צגיירי דיליה אע"ג דלמנר על הניזק להרחיק את עצמו ה"מ היכי דלאו ארס עצמו מזיקו כגון אילן וצור כששעת נטיעתו אינו מזיקו אלא השקשקש גיליין ומתפשטין מאליהן לאחר זמן אצל היכא דלדס עצמו מזיקו חורק צו חזיו כי הכא ששופק המים על ראשו מודה הוא דלס גרמא דניקין הוא דחיפטר אלא מזיק ממש הוא וארס מועד לעולם ער וישן שוגג ומזיד: **דפסקי והדר נפלי**. לא הימא מקום רחית דמים על עליון על מקום נוקי תחתון אלא כמקום אחר ממש הן נמשכין עד שנופלים במקום שמוקין: **מתני'** של שנים. צית של זה והעלייה של זה שחלקו כך כנחלת אציהן: **אמר בעל העלייה לבעל הבית לננות**. החומה והתקרה התחתונה המוטלין עליו לבנות והוא יבנה החומה מן התקרה ולמעלה ומקרה העליינה של גג: **בונה צית**. לבדו עד תקרה התחתונה: **עד שיתן לו יציאותיו**. ואח"כ יאס ממנו ויבנה עלייתו: **אמר ר' יהודה אף זה דר בתוך של חבירו**. אס כן הוא אף בעל העלייה זו כשהוא חוזר (י) מעומתו לזה שהוא דר בתוך שלו ואי נמי זה לא חסר דהא כללא הכי לא הוי בני לה איהו נריך להעלות לו שכר דזה מיהא נהנה שאלולי בית זה אין לו מקום לדור שם וקסבר זה נהנה וזה לא חסר חייב ונריך להעלות לו שכר ואי לא מיחיו כרצית: **אלא בונה**. וגומר את הכל ומקרה את העלייה למעלה וכל הנריך לה: **ויושב צית**. התחתון דהוה ליה זה לא נהנה וזה לא חסר הוא לא נהנה שהרי עלייתו מוכנת לו לדור צה וזה לא חסר דכלאו הכי לא חזיא ליה דהא לא הוה בני לה: גמ'

על העליון לתקן כרצונו ומ"ד על התחתון כרצו יוסי: **בחזוקי תקרה**. וכשאין התחתון נועק שאינו חס למימיו אלא העליון נועק ואומר כשאני דורך על הנסרים הם מנענעים ואני דואג שמה תהפך אחד מהן תחתיו או תשטט מן הקורה ואפול: **חזוקי תקרה הוא**. מאחר שהוא טוח צטיע אין הנסרים נדין ממקומן: **אשוויי גומות הוא**. דחזוקי תקרה סגי ליה צימדות שקורין קציל"ש זלע"ו: **אינו והאמר רב אשי וכו'**. אדרבי חייא בר יוסי פריך דלמנר על התחתון לתקן ואוקימנא כרבי יוסי והא מודה רבי יוסי צגיירי דיליה אע"ג דלמנר על הניזק להרחיק את עצמו ה"מ היכי דלאו ארס עצמו מזיקו כגון אילן וצור כששעת נטיעתו אינו מזיקו אלא השקשקש גיליין ומתפשטין מאליהן לאחר זמן אצל היכא דלדס עצמו מזיקו חורק צו חזיו כי הכא ששופק המים על ראשו מודה הוא דלס גרמא דניקין הוא דחיפטר אלא מזיק ממש הוא וארס מועד לעולם ער וישן שוגג ומזיד: **דפסקי והדר נפלי**. לא הימא מקום רחית דמים על עליון על מקום נוקי תחתון אלא כמקום אחר ממש הן נמשכין עד שנופלים במקום שמוקין: **מתני'** של שנים. צית של זה והעלייה של זה שחלקו כך כנחלת אציהן: **אמר בעל העלייה לבעל הבית לננות**. החומה והתקרה התחתונה המוטלין עליו לבנות והוא יבנה החומה מן התקרה ולמעלה ומקרה העליינה של גג: **בונה צית**. לבדו עד תקרה התחתונה: **עד שיתן לו יציאותיו**. ואח"כ יאס ממנו ויבנה עלייתו: **אמר ר' יהודה אף זה דר בתוך של חבירו**. אס כן הוא אף בעל העלייה זו כשהוא חוזר (י) מעומתו לזה שהוא דר בתוך שלו ואי נמי זה לא חסר דהא כללא הכי לא הוי בני לה איהו נריך להעלות לו שכר דזה מיהא נהנה שאלולי בית זה אין לו מקום לדור שם וקסבר זה נהנה וזה לא חסר חייב ונריך להעלות לו שכר ואי לא מיחיו כרצית: **אלא בונה**. וגומר את הכל ומקרה את העלייה למעלה וכל הנריך לה: **ויושב צית**. התחתון דהוה ליה זה לא נהנה וזה לא חסר הוא לא נהנה שהרי עלייתו מוכנת לו לדור צה וזה לא חסר דכלאו הכי לא חזיא ליה דהא לא הוה בני לה: גמ'